DOI 10.31558/2307-2318.2024.1.2

УДК 332.1
JELClassification: M11, C.40.

Заюков І.В.,
д.е.н., доцент, професор кафедри менеджменту та адміністрування
Вінницького торговельно-економічного інституту ДТЕУ,
https:/ www.orcid.org/0000-0002-7225-2827
i.Zayukov@vtei.edu.ua

ВПЛИВ ЗАПАСІВ НА ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

Ефективне використання запасів є важливою умовою забезпечення економічного розвитку підприємств. Акцентовано увагу на тому, що в основі управління запасами лежить фактор дуальності. Метою статті є дослідження впливу запасів на фінансові результати підприємств України, які отримали прибутки.

Проаналізовано динаміку обсягів сформованих запасів на підприємствах України та їх питому вагу в загальній структурі оборотних активів підприємств України в 2013–2022 роках. Здійснено аналіз обсягів чистого прибутку (збитку) підприємств України, обсягів фінансових результатів підприємств, які отримали прибуток та питомої ваги підприємств, які отримали прибуток в загальній структурі діючих підприємств в Україні в 2010–2022 роках. Побудовано лінійне рівняння регресії, яке характеризується статистичної надійністю та адекватністю. Дане рівняння засвідчує, що зазначений вплив є позитивним і прямо пропорційним. Відповідно до побудованого кореляційно-регресійного рівняння на фінансові результати підприємств України, які отримують прибутки позитивно впливають запаси. Зазначений вплив оцінюється в 58%. Побудоване лінійне рівняння регресії дозволило зробити висновок, що зростання запасів вітчизняних підприємств на 1% призводить до зростання їх прибутків на 0,38 тис. грн. Запропонована система управління запасами, яка складається із таких елементів: оптимізація структури запасів; мінімізація надлишкової кількості запасів; мінімізація складських площ під складання запасів; постачання запасів використовуючи логістичний метод «точно в термін»; недопущення браку та виробництва продукції, що не користується попитом на ринку; оптимізація та мінімізація витрат на управління запасами: витрати на постачання; витрати на підтримку виробництва; витрати на збут; витрати на інформатизацію.

Ключові слова: запаси, структура, фінансові результати, модель, кореляційно-регресійний аналіз, система.

Рис. – 7, Табл. – 2, Літ. – 10

Zayukov I.V.
Doctor of Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Management and Administration of the Vinnytsia Trade and Economic Institute of the State Trade and Economic University,
https:/ www.orcid.org/0000-0002-7225-2827
Zivan@i.ua

THE INFLUENCE OF INVENTORIES ON THE FINANCIAL RESULTS OF UKRAINIAN COMPANIES

Effective use of stocks is an important condition for ensuring the economic development of enterprises. Emphasis is placed on the fact that inventory management is based on the factor of duality. The purpose of the article is to study the influence of stocks on the financial results of Ukrainian enterprises that have received profits.

The dynamics of the volumes of stocks formed at Ukrainian enterprises and their specific weight in the overall structure of current assets of Ukrainian enterprises in 2013–2022 were analyzed. An analysis of the net profit (loss) of Ukrainian enterprises, the amount of financial results of enterprises that made a profit and the specific weight of enterprises that made a profit in the overall structure of operating enterprises in Ukraine in 2010–2022 was carried out. A linear regression equation was built, which is characterized by statistical reliability and adequacy. This equation proves that the specified influence is positive and directly proportional. According to the constructed correlation-regression equation, financial results of Ukrainian enterprises that receive profits are positively influenced by stocks. This impact is estimated at 58%. The constructed linear regression equation made it possible to conclude that a 1% increase in the stocks of domestic enterprises leads to an increase in their profits by 0.38 thousand hryvnias. The proposed inventory management system consists of the following elements: optimization of the inventory structure; minimization of excess stock; minimization of warehouse space for stockpiling; supply of stocks using the «just in time» logistics method; prevention of shortages and production of products that are not in demand on the market; optimization and minimization of inventory management costs: supply costs; production support costs; Selling expenses; costs for informatization.

Key words: reserves, structure, financial results, model, correlation-regression analysis, system.

Постановка проблеми. У військових умовах розвитку економіки України, виникає необхідність в формуванні нової моделі економіки з урахуванням принципу ефективного використання всіх видів ресурсів, зокрема запасів. Крім того, дана модель має враховувати не тільки необхідність релокації підприємств, відновлення критичної інфраструктури, але і реалізацію принципів «працювати краще, ніж до цього»; «відбудовувати краще, ніж було» [1], «вчити краще, ніж до цього» тощо. Раціональна структура запасів підприємств дозволяє оптимізувати витрати підприємств, збільшити фінансові результати та рентабельність підприємств та знизити ризик їх банкрутства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різним аспектам використання запасів, зокрема виробничих та дослідження їх впливу на результативність діяльності підприємств приділяли значну увагу вітчизняні вчені. Наприклад, економічну природу виробничих запасів, політику ефективного їх управління досліджували, зокрема: О. Кривешко [2], С. Левицька, І. Ловська, В. Лопатіна, О. Мельник, Н. Мельник [2], О. Подолянчук, О. Роєва, М. Скрипник, О. Степаненко [3], М. Шендригоренко, Я. Шпарик [2] та багато інших.

Дослідники О. Кривешко, Я. Шпарик, Н. Мельник в статті [2], зробили висновок, що в сучасних військових умовах поглибились проблеми із використанням вітчизняними

підприємствами запасів, зокрема це: ускладнення транспортної логістики, дефіцит запасів, важко прогнозований попит тощо, що негативно позначається на кінцевих результатах діяльності підприємств.

Вітчизняна вчена О. Степаненко в дослідженні [3, с. 112], узагальнила сутність та природу виробничих запасів та виділила три підходи до їх розуміння: економічний (в процесі управління запасами важливим є визначення оптимальної кількості виробничих запасів); бухгалтерський (складова капіталу підприємства, яка формує собівартість реалізованої продукції); логістичний (як процес переміщення запасів від продавця до покупця». Таким чином, в сучасних військових умовах розвитку вітчизняної економіки виникає необхідність проведення аналізу впливу використання запасів на загальні показники ефективності діяльності підприємства, зокрема на їх фінансові результати.

Метою статті є дослідження впливу запасів на фінансовий результат підприємств, які отримали прибуток. *Методом дослідження* є кореляційно-регресійний аналіз.

Виклад основного матеріалу. В економічній літературі існує багато визначень поняття «*запаси*», але нормативно дане визначення трактується Національним Положенням стандарту бухгалтерського обліку № 9 «Запаси» [4] (Положення), яке визначає їх як активи, які:знаходяться у процесі виробництва з метою забезпечення їх подальшого продажу як продукту виробництва;утримуються для забезпечення подальшого продажу (передачі, розподілу) за умов здійснення звичайної господарської (операційної) діяльності;утримуються для забезпечення споживання під час здійснення виробництва продукції (послуг), а також використовуються в процесі управління організацією (підприємством).

До запасів відповідно до Положення та Інструкції [5] належать такі складові, які згруповані на рис. 1.

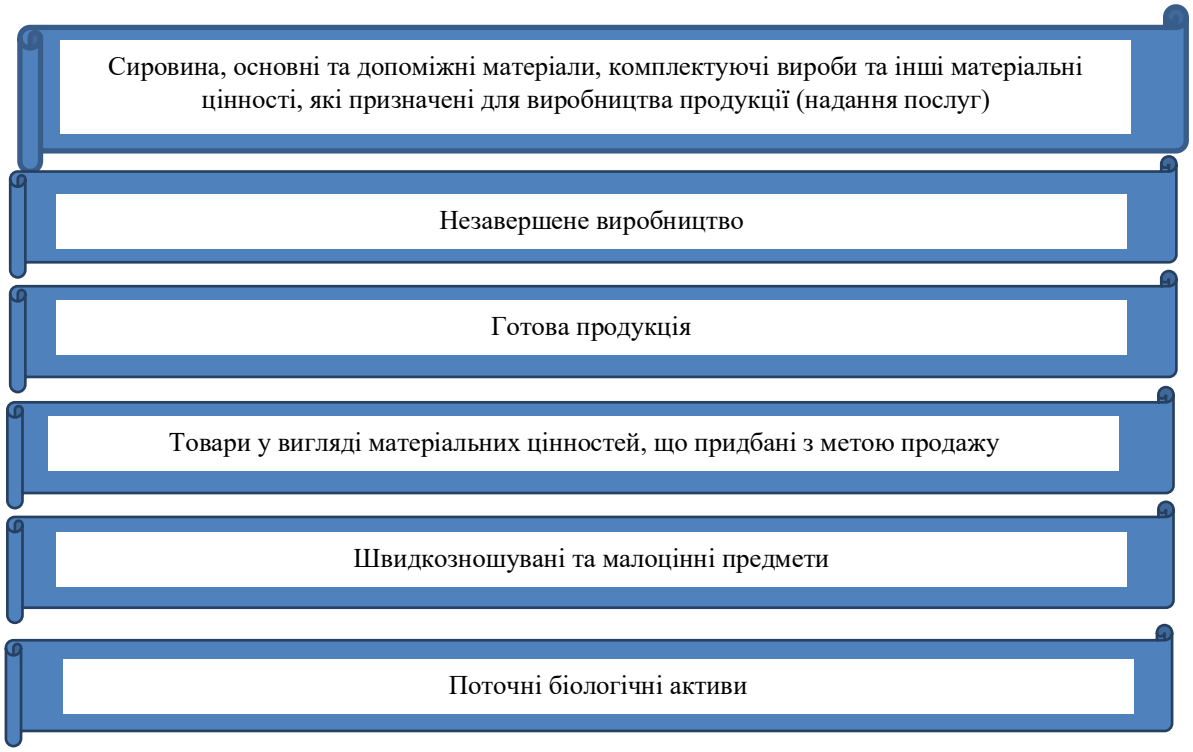

Рисунок 1 – Складові запасів

Джерело: складено автором за [4; 5].

Отже, запаси класифікують за наведеними на рис. 1 групами: сировина, матеріали,

комплектуючі; незавершене виробництво; готова продукція; товари у вигляді матеріальних цінностей, що придбані з метою продажу; швидкозношувані та малоцінні предмети; поточні біологічні активи. Проаналізуємо динаміку обсягів сформованих запасів на підприємствах України в 2013−2022 роках (рис. 2).

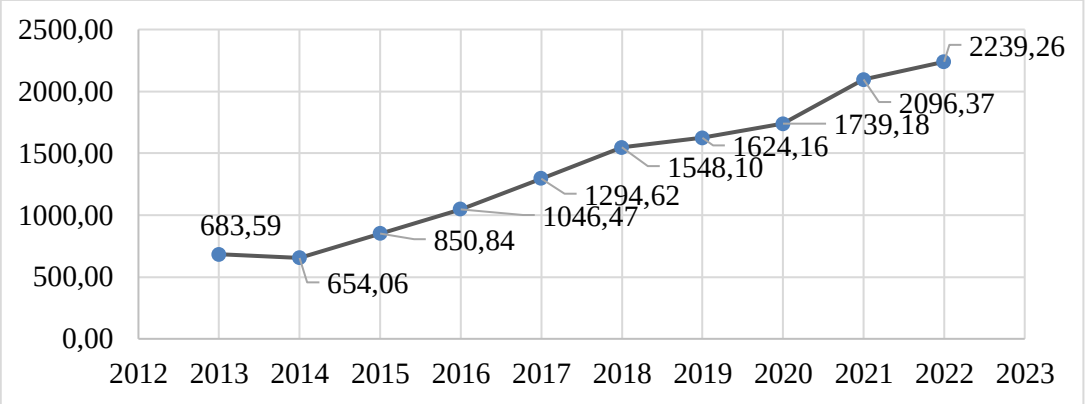

Рисунок 2 − Динаміка обсягів сформованих запасів на підприємствах України в 2013−2022 роках, млрд. грн[1].

Примітка: 1 – з 2014 року не враховуються дані з тимчасово окупованих територій.

Джерело: складено автором за [6].

Дані рис. 2 свідчать, що обсяги запасів підприємств України скоротились в 2014 році порівняно із 2013 роком на 4,32%. З 2015 року по 2022 рік зазначені обсяги зростали. В 2022 році порівняно із 2015 роком вони збільшились в 2,64 разу. В статті доцільно проаналізувати питому вагу запасів підприємств України в загальній структурі оборотних активів (рис. 3).

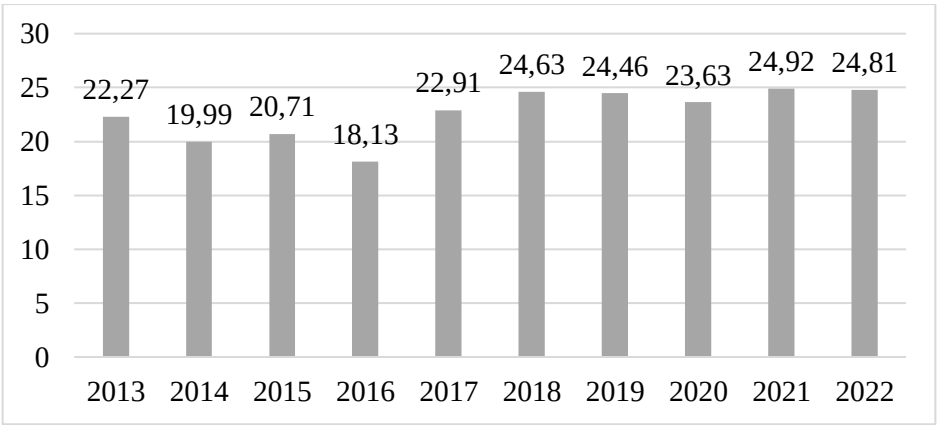

Рисунок 3 − Питома вага запасів підприємств України в загальній структурі їх оборотних активів в 2013–2022 роках[1], %

Примітка: 1 – з 2014 року не враховуються дані з тимчасово окупованих територій.

Джерело: розраховано автором за [6].

Як свідчать дані рис. 3,питома вага запасів вітчизняних підприємств в загальній структурі активів коливається в межах 18−25%. Тобто кожні 4−5 гривнів активах

підприємствах інвестуються в запаси. Найменша питома вага запасів фіксувалась в 2016 році – 18,13%, а найбільша в 2021 році – 24,92%. За підсумками 2022 року запаси становили кожну четверту гривню активів.

В сучасних військових умовах розвитку економіки України та соціально-економічних викликів, для кожного підприємства стоїть питання ефективного управління запасами. Крім того, важливим є їх оптимізація. Наприклад,висока питома вага запасів в структурі активів підприємств, зокрема оборотних може призвести до замороження частини обігових коштів. Як наслідок − зниження їх ліквідності та платоспроможності. Це є потенційним фактором зниження обсягів виробництва, здороження собівартості продукції та зниження фінансових результатів діяльності підприємств. Тому особливої нині актуальності для вітчизняних підприємств є підвищення ефективності управління і оптимізації запасів та забезпечення не тільки фінансової стійкості, але і їх рентабельності. Основними аспектами, які мають бути враховані при забезпеченні управління запасами нині є [2; 3]:

оптимізація структури запасів;

оптимізація витрат при формуванні запасів;

раціональність використання сировини, матеріалів, комплектуючих тощо;

зниження термінів незавершеного виробництва та прискорення введення його в експлуатацію;

прискорення процесу продажу готової продукції підприємств;

підвищення рівня обслуговування клієнтів підприємств;

раціоналізація структури активів підприємств;

застосування сучасних логістичних методів управління запасами;

зниження вартості списань запасів вітчизняними підприємствами;

недопущення зростання питомої ваги запасів відповідно до визначеного оптимального рівня тощо.

Отже, оптимізація і раціоналізація управління запасами, зокрема їх структури дозволить підприємствам України не тільки забезпечити ліквідність, платоспроможність, але і забезпечити збільшення обсягів фінансових результатів та рентабельності, що є надзвичайно актуальним для власників підприємств та інших зацікавлених осіб [7]. Фінансові результати (прибуток або збиток), які отримують підприємства є найважливішим показником, який дозволяє оцінити ефективність діяльності підприємства в цілому. Тому проаналізуємо обсяги чистого прибутку (збитку) підприємств України в 2010−2022 роках (рис. 4).

Отже, аналізуючи дані наведені на рис. 4 можна сказати, що підприємства України функціонували не стабільно, зокрема отримували збитки. Найбільші обсяги збитків підприємств України фіксувались в 2014−2015 роках. Так, в 2014 році зазначені збитки становили майже 59 трлн. грн., в 2015 році – 37,4 трлн. грн. Наявність цих збитків зумовлена політичною нестабільністю, яка почала активізуватись в кінці 2013 році та проведенням антитерористичної операції на Сході України.

У 2016 році підприємства України отримали чистий прибуток у розмірі 2,97 трлн. грн., динаміка якого до 2019 року мала тенденцію до зростання. В 2020 році обсяги чистого прибутку скоротились порівняно з 2019 роком в 7,7 рази. Основною причиною цього є поширення пандемії COVID-19. В 2022 році, через військові дії, як видно з рис. 4, підприємства України отримали збиток у розмірі 27,6 трлн. грн.

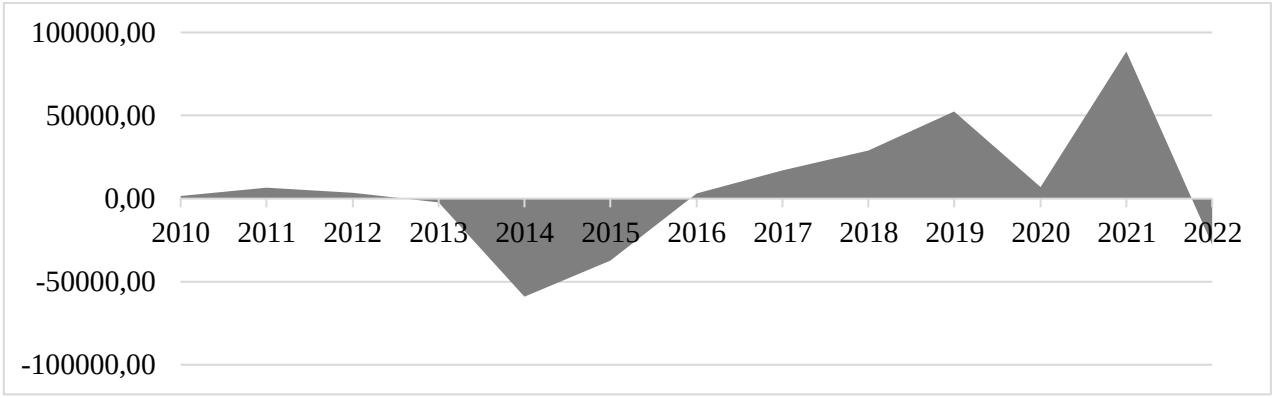

Рисунок 4 − Обсяги чистого прибутку (збитку) підприємств України в 2010−2022 роках[1], млн. грн.

Примітка: 1 – з 2014 року не враховуються дані з тимчасово окупованих територій.

Джерело: складено автором за [9].

Також важливим показником є фінансовий результат підприємств, які отримали прибуток. Динаміка фінансових результатів підприємств в 2010−2022 роках, які отримали прибуток наведена на рис. 5.

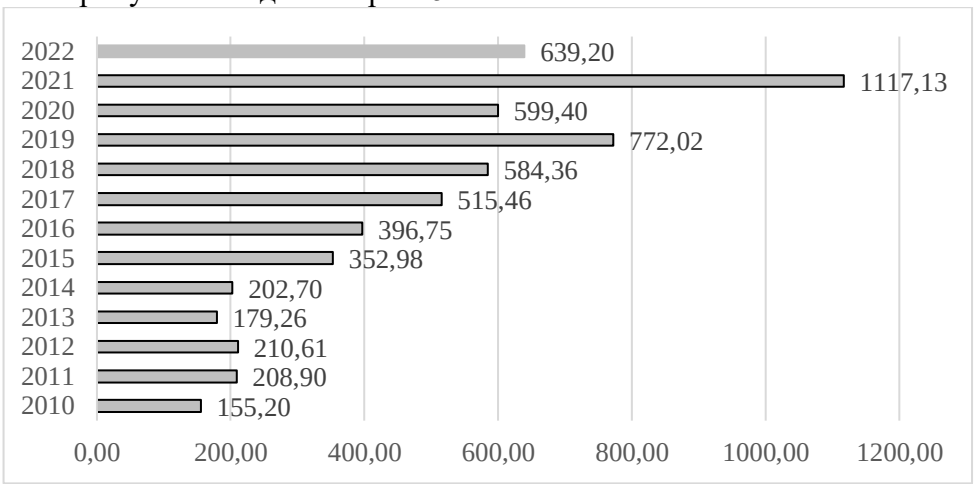

Рисунок 5 − Обсяги фінансових результатів підприємств, які отримали прибутокв 2010−2022 роках[1], млрд. грн.

Примітка: 1 – з 2014 року не враховуються дані з тимчасово окупованих територій.

Джерело: складено автором за [9].

Інформація, яка наведена на рис. 5 свідчить, що найбільший обсяг прибутків отримали підприємства в 2021 році – 1,17 трлн. грн. Фінансові результати вітчизняних підприємств почали зростати з 2014 року із 202704533,9 тис. грн. до 772019623,4 в 2019 році. В 2022 році обсяги фінансових результатів підприємств, які отримали прибутки порівняно із 2014 роком зросли в 3,2 рази без врахування тих підприємств, які знаходяться на тимчасово окупованих територіях та де проводяться активні бойові дії, але включають дані релакованих підприємств. В 2022 році обсяги фінансових результатів підприємств, які отримали прибутки порівняно із 2021 роком знизились в 1,7 рази. Доцільно проаналізувати питому вагу підприємств, які отримали прибуток в загальній структурі діючих підприємств в Україні в 2010−2022 роках на рис. 6.

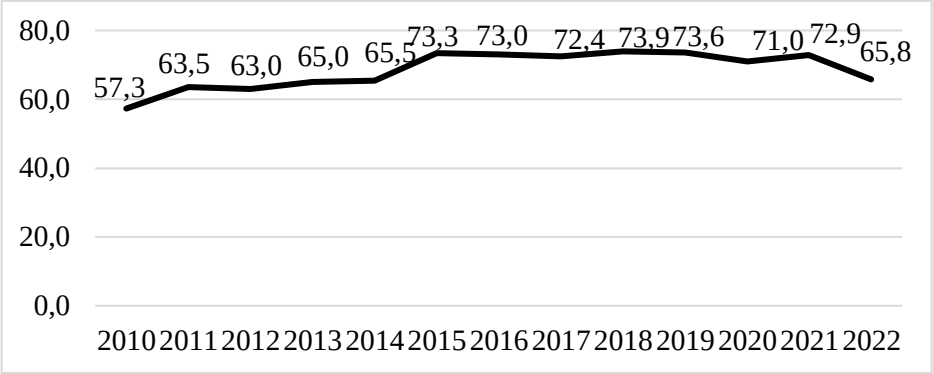

Рисунок 6 − Питома вага підприємств, які отримали прибуток в загальній структурі діючих підприємств в Україні в 2010−2022 роках [1], %.

Примітка: 1 – з 2014 року не враховуються дані з тимчасово окупованих територій.

Джерело: складено автором за [9].

Таким чином, дані наведені на рис. 6 показують, що найбільша питома вага підприємств, які отримували позитивний фінансовий результат (прибуток) зафіксована в 2018 році – 73,9%. Основна причина цього – стабілізація фінансово-економічної ситуації, зокрема за рахунок фінансової підтримки ззовні. Найменша відповідна питома вага була зареєстрована в 2010 році. Основною причиною цього є вплив світової фінансової кризи 2008 року на фінансову, економічну і політичну сферу в Україні. Починаючи з 2019 року питома вага прибуткових підприємств почала знижуватись. Відповідна питома вага в 2022 році становила 65,8%, а 34,2% вітчизняних підприємств, відповідно, працювали – збитково. Отже, за результатами господарської діяльності українських підприємств в 2022 році, зокрема кожне третє підприємство працювало із від'ємним фінансовим результатом.

Далі проаналізуємо вплив запасів (x) на фінансові результати підприємств, які отримали прибутки(Y). Науковим методом, який обраний для проведення відповідного аналізу є – кореляційно-регресійний аналіз. Використання даного методу дозволяє [10, с.182]:встановити характери і тісноту зв'язку між x та Y;визначити і кількісно виміряти ступінь впливу x на Y;на підставі фактичних даних моделі (формула 1) залежності x та Yрозрахувати кількісні зміни аналізованого явища при прогнозуванні показників і давати об'єктивну оцінку діяльності підприємств.

$$Y_x = a_0 + a_1 x, \qquad (1)$$

де Y_x – лінійне рівняння;a_0, a_1 – параметри (коефіцієнти) рівняння;x – фактор впливу.

Невідомі параметри a_0, a_1 знаходимо за способом найменших квадратів, який ставить таку умову, як сума квадратів відхилень Y від аплікат x, обчислених за рівнянням регресії (формула 1), була найменшою, або максимально була ближчою до фактичних даних.Невідомі параметри рівняння регресії (a_0, a_1) запропоновано знаходити за способом найменших квадратів. Для цього побудована система нормальних рівнянь. Тіснота зв'язку оцінювалась за допомогою лінійного коефіцієнта кореляції. Частка варіації досліджуваної результативної ознаки (Y) зумовлена впливом факторів (x), включених до рівняння регресії 1 визначена за допомогою коефіцієнта детермінації (D).

Оцінку вірогідності множинного коефіцієнта кореляції (так як і кореляційного рівняння в цілому) здійснено шляхом розрахунку F-критерію (F). Крім тісноти зв'язку, зокрема для оцінювання адекватності рівняння регресії (1) реальним процесам були розраховані такі показники: вибірковий коефіцієнт кореляції (z), стандартна похибка (S_e), нижня границя довірчого інтервалу коефіцієнта кореляції (rL), верхня границя довірчого інтервалу коефіцієнта кореляції (rU).

Дані для проведення кореляційно-регресійного аналізу впливу запасів на фінансові результати підприємств України, які отримали прибутки в 2015−2022 роках наведені в таблиці 1.

Таблиця 1 – Розрахункові дані для проведення кореляційно-регресійного аналізу впливу запасів (x) на фінансові результати підприємств України, які отримали прибутки (Y) в 2015−2022 роках

Роки	(x)	(Y)	Y·x	x^2	Y^2
2015	850835427,1	352980433,4	300328257809832000,00	723920924008439000,00	124595186363252000,00
2016	1046468029,6	396745355,6	415181330527683000,00	1095095336974910000,00	157406877190170000,00
2017	1294619951,6	515460600,5	667325577671017000,00	1676040819080790000,00	265699630667821000,00
2018	1548095028,0	584358002,5	904641718242262000,00	2396598215718320000,00	341474275085790000,00
2019	1624162361,3	772019623,4	1253885214511280000,00	2637903375863590000,00	596014298914678000,00
2020	1739175577,3	599404728,4	1042470064551420000,00	3024731688676790000,00	359286028428278000,00
2021	2096369091,7	1117131352,8	2341919639378930000,00	4394763368635080000,00	1247982459408760000,00
2022	2239262293,2	639197706,9	1431331322961080000,00	5014295617747320000,00	408573708506218000,00
2023	12438987759,80	4977297803,50	8357083125653500000,00	20963349346705200000,00	3501032464564960000,00

Джерело: розраховано автором на підставі статистичних даних [6; 8].

Дані наведені в таблиці 1 дозволили побудувати кореляційно-регресійну лінійну модель (формула 2) впливу запасів (x) на фінансові результати підприємств України, які отримали прибутки (Y) в 2015−2022 роках:

$$Y_x = 29832536\ ,95 + 0,38\,x, \qquad (2)$$

Таким чином, побудоване лінійне рівняння регресії дозволило зробити висновок, що зростання запасів вітчизняних підприємств на 1% призводить до зростання їх прибутків на 0,38 тис. грн. На основі проведених розрахунків (дані таблиці 1), використовуючи пакет стандартних функцій програми MSExcel було оцінена статистична надійність і адекватність побудованої лінійної моделі регресії. Проведені розрахунки узагальнені в таблиці 2.

Отже, побудоване рівняння регресії (формула 2) характеризується статистичною надійністю та адекватністю, зокрема такими параметрами, як: r = 0,76; D = 0,58; коефіцієнт Фішера (F = 2,892) більше нормативного (табличного) значення (F_t = 2,447), тобто (F >F_t), z = 1; Se = 0,45; C_95% = 1,96; rL =0,13; rU = 0,95. Відповідно до побудованого кореляційно-регресійного рівняння (формула 2) з'ясовано, що на фінансові результати підприємств України, які отримують прибутки позитивно впливають запаси. Зазначений вплив оцінюється в 58%, а решта 42% − мають вплив інші фактори. Отримане рівняння (формула 2) засвідчує, що зазначений вплив є позитивним і прямопропорційним.

Таблиця 2 – Оцінка статистичної надійності побудованої моделі (формула 2) впливу запасів на фінансові результати підприємств України, які отримали прибутки

Показник	Значення
Коефіцієнт кореляції (r)	0,76
Об'єм вибірки (n)	8,00
Вибірковий коефіцієнт кореляції (z)	1,00
Стандартна похибка (S_e)	0,45
Довірчий інтервал (c_95%)	1,96
Нижня 95% границя zl	0,13
Верхня 95% границя zU	1,88
Нижня 95% границя rl	0,13
Верхня 95% границя rU	0,95

Джерело: розраховано автором на підставі статистичних даних [6; 8].

Таким чином, в ході проведення кореляційно-регресійного аналізу впливу запасів на фінансові результати підприємств України, які отримали прибутки було виявлено позитивний вплив запасів на фінансові результати. При цьому варто зазначити, що зазначений вплив гіпотетично можна характеризувати дуально. Окрім позитивного впливу, потрібно врахувати потенційні негативні наслідки впливу запасів на фінансові результати, зокрема, які зберігаються на підприємствах понаднормово. Це може заморозити обігові кошти підприємств. Як наслідок – зниження ліквідності та платоспроможності підприємств. Тому вітчизняним підприємствам, з метою збільшення фінансових результатів та в цілому рентабельності, зокрема потрібно удосконалювати систему управління запасами, яка представлена на рис. 7.

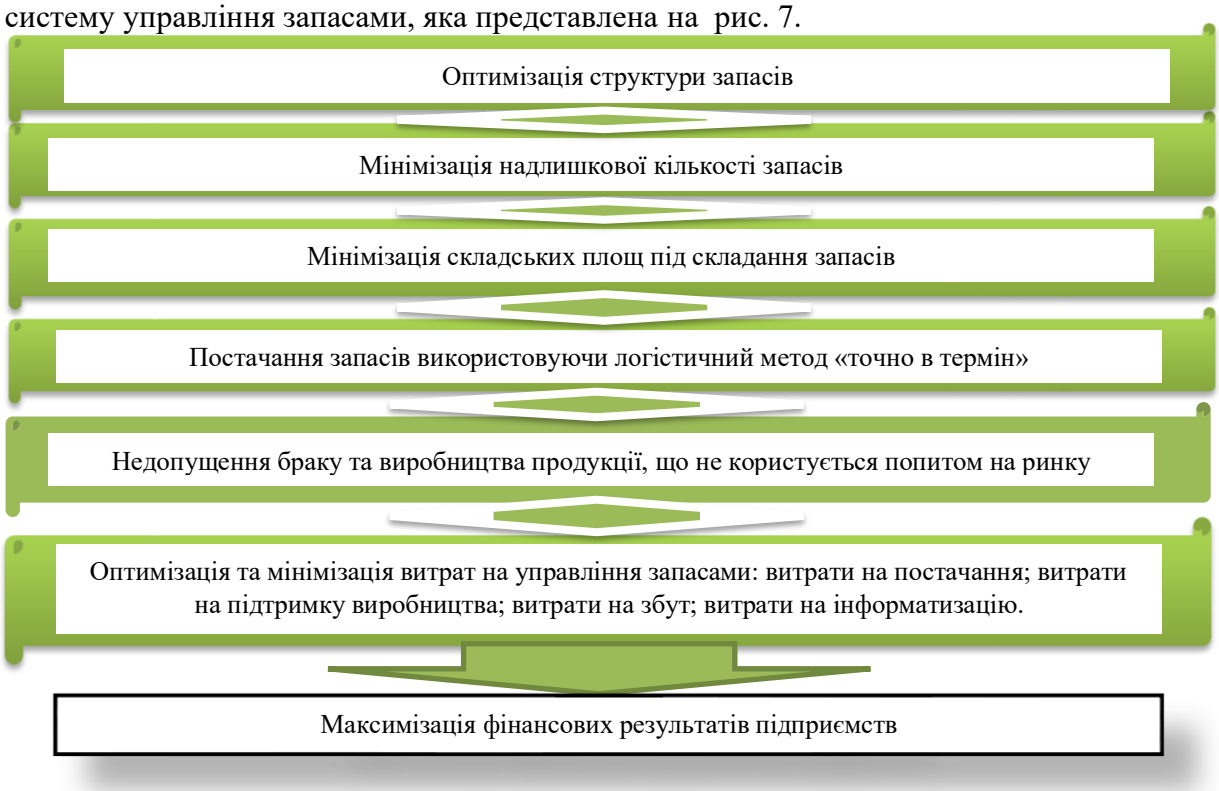

Рис. 7 – Система управління запасами в напряму максимізації фінансових результатів підприємств України

Джерело: запропоновано автором за даними [2; 3; 7; 8].

Запропонована система управління запасами на рис. 7 дозволить збільшити прибутковість вітчизняних підприємств, їх платоспроможність та ліквідність.

Висновки. Ефективне управління запасами є надзвичайно важливою умовою для забезпечення економічного розвитку будь-якого підприємства. Обсяги сформованих запасів підприємств України зросли в 2022 році порівняно із 2014 роком (без врахування даних на окупованих із 2014 територіях України) в 3,4 рази. З однієї сторони, запаси дозволяють підприємству забезпечувати безперервний процес виробництва, виконувати вчасно замовлення, згладжувати подорожчання сировини, матеріалів тощо. З іншої сторони, запаси, які значний час не використовується, сприяють заморожуванню обігових коштів. Це робить підприємства менш ліквідними та платоспроможними. В кінцевому підсумку неоптимальна структура і кількість запасів підвищують імовірність зниження фінансових результатів та ризик підвищення банкрутства підприємств. Тому виникла необхідність в дослідженні впливу запасів на фінансові результати підприємств України, які отримали прибутки. В результаті проведення кореляційно-регресійного аналізу було побудоване лінійне рівняння регресії, що дозволило зробити висновок, що зростання запасів вітчизняних підприємств на 1% призводить до зростання їх прибутків на 0,38 тис. грн. З метою максимізації фінансових результатів підприємств України запропонована система управління запасами, яка складається із таких елементів: оптимізація структури запасів; мінімізація надлишкової кількості запасів; мінімізація складських площ під складання запасів; постачання запасів використовуючи логістичний метод «точно в термін»; недопущення браку та виробництва продукції, що не користується попитом на ринку; оптимізація та мінімізація витрат на управління запасами: витрати на постачання; витрати на підтримку виробництва; витрати на збут; витрати на інформатизацію.

Перспективи подальших досліджень. В подальших дослідженнях перспективним є дослідження впливу запасів за окремими структурними компонентами (матеріали, комплектуючі, готова продукція тощо) з урахуванням розмірів підприємств (великі, середні, малі, мікропідприємства) на фінансові результати вітчизняних підприємств України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Відбудова для розвитку: зарубіжний досвід та українські перспективи : міжнародна колективна монографія / за ред. В.В. Небрата. Київ : Інститут економіки та прогнозування НАН України, 2023. 571 с. URL: http://ief.org.ua/wp-content/uploads/2023/08/Reconstruction-for-development.pdf(дата звернення: 05.01.2024).

2. Кривешко О.В., Шпарик Я.Я., Мельник Н.В. Особливості управління запасами в кризових умовах. *Ефективна економіка*. 2022. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=10301(дата звернення: 05.01.2024).

3. Степаненко О.І. Виробничі запаси: їх економічна природа та роль в господарській діяльності підприємства. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2023. Вип. 47. С. 108−114. URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/47_2023ua/21.pdf(дата звернення: 05.01.2024).

4. Національне Положення стандарт бухгалтерського обліку 9 “Запаси”: Наказ Міністерства фінансів України (від 20.10.1999 № 246). URL: (дата звернення: 05.01.2024).

5. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов’язань і господарських операцій підприємств і організацій: Наказ Міністерства фінансів України (від 30.11.1999 № 29). URL:(дата звернення: 05.01.2024).

6. Сайт Державної служби статистики України. Активи. 2023. URL:(дата звернення: 05.01.2024).

7. Мелень О.В., Полтавець О.В. Фінансові результати діяльності підприємства: визначення, класифікація, управління. *Вісник Національного технічного університету «ХПІ»*. 2017. Вип. 46. URL:(дата звернення: 05.01.2024).

8. Фінансові результати: сутність та зміст, класифікація. URL:(дата звернення: 05.01.2024).

9. Сайт Державної служби статистики України. Чистий прибуток. 2023. URL:(дата звернення: 05.01.2024).

10. Опря А.Т. Статистика:навч. посібник. К: Центр учбової літератури, 2012.448 с.

REFERENSES

1. Vidbudovadliarozvytku: zarubizhnyidosvid ta ukrainskiperspektyvy :mizhnarodnakolektyvnamonohrafiia [Reconstruction for development: foreign experience and Ukrainian perspectives: an international collective monograph] / za red. V.V. Nebrata. Kyiv :Instytutekonomiky ta prohnozuvannia NAN Ukrainy, 2023. 571 p. URL: http://ief.org.ua/wp-content/uploads/2023/08/Reconstruction-for-development.pdf (data zvernennia: 05.01.2024).

2. Kryveshko O.V., ShparykYa.Ia., Melnyk N.V. Osoblyvostiupravlinniazapasamy v kryzovykhumovakh [Features of inventory management in crisis conditions]. Efektyvnaekonomika. 2022. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=10301 (data zvernennia: 05.01.2024).

3. Stepanenko O.I. Vyrobnychizapasy: yikhekonomichnapryroda ta rol v hospodarskiidiialnostipidpryiemstva [Production stocks: their economic nature and role in the economic activity of the enterprise]. NaukovyivisnykUzhhorodskohonatsionalnohouniversytetu. 2023. Vyp. 47. P. 108−114. URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/47_2023ua/21.pdf (data zvernennia: 05.01.2024).

4. NatsionalnePolozhenniastandartbukhhalterskohoobliku 9 “Zapasy”: NakazMinisterstvafinansivUkrainy[National Regulation accounting standard 9 "Inventories": Order of the Ministry of Finance of Ukraine] (vid 20.10.1999 № 246). URL: (data zvernennia: 05.01.2024).

5. Instruktsiia pro zastosuvannia Planurakhunkivbukhhalterskohooblikuaktyviv, kapitalu, zoboviazanihos podarskykhoperatsiipidpryiemstviorhanizatsii: Nakaz Ministerstva finansiv Ukrainy[Instructions on the application of the Plan of accounts for the accounting of assets, capital, liabilities and economic operations of enterprises and organizations: Order of the Ministry of Finance of Ukraine] (vid 30.11.1999 № 29). URL: (data zvernennia: 05.01.2024).

6. SaitDerzhavnoisluzhbystatystykyUkrainy. Aktyvy [Website of the State Statistics Service of Ukraine. Assets]. 2023. URL: (data zvernennia: 05.01.2024).

7. Melen O.V., Poltavets O.V. Finansovirezultatydiialnostipidpryiemstva: vyznachennia, klasyfikatsiia, upravlinnia [Financial results of the enterprise: definition, classification, management]. VisnykNatsionalnohotekhnichnohouniversytetu «KhPI». 2017. Vyp. 46. URL: (data zvernennia: 05.01.2024).

8. Finansovirezultaty: sutnist ta zmist, klasyfikatsiia [Financial results: essence and content, classification]. URL: (data zvernennia: 05.01.2024).

9. SaitDerzhavnoisluzhbystatystykyUkrainy. Chystyiprybutok [Website of the State Statistics Service of Ukraine. Net profit]. 2023. URL: (data zvernennia: 05.01.2024).

10. Opria A.T. Statystyka :navchalnyiposibnyk [Statistics: a study guide]. Kyiv :Tsentruchbovoiliteratury, 2012. 448 p.